

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

НЕРУБАЙСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛЦЕЙ № 1 НЕРУБАЙСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Одеса - 2023

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Протокол № 8 від 23 лютого 2023 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Ірина Анатоліївна Княжева

Кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ Євгенія Василівна Тягнирядно

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць / редкол. О.Я.Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 264 с.

© Кафедра педагогіки

Університету Ушинського, 2023

©Нерубайський академічний ліцей № 1 Нерубайської сільської ради,
Одеського району Одеської області, 2023

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФІЇ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

О. П. Ноздрова,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

К. Двоєнкіна,

*здобувач вищої освіти факультету музичного та хореографічного
мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»*

Актуальність дослідження. Одним із напрямків естетичного виховання є хореографічне мистецтво. Хореографія має велике значення для естетичного та фізичного розвитку дітей. Хореографічне мистецтво формує потребу до творчої перетворювальної діяльності. Важливо навчити кожну дитину не тільки розуміти хореографічну мову, а й користуватися нею для самовираження. На заняттях з хореографії відбувається безпосереднє та всебічне навчання дитини на основі гармонійного поєднання танцювального, фізичного та інтелектуального розвитку.

Теоретичними та практичними дослідженнями в галузі науки щодо використання ігрових методів навчання на заняттях з хореографії займалися чимало дослідників. Серед них такі визнані авторитети, як Л. П. Пуховська, О. П. Рудницька, С. Г. Забрєдовський, С. А. Легка, О. О. Таранцева, Б. Г. Ананьєв, Б. В. Асаф'єв, О. Р. Мазуркевич, С. Х. Раппопорт, Л. Н. Столович, Б. М. Теплов, К. Ю. Василенко, В. М. Верховинець, А. І. Гуменюк, Т. В. Пуртова, Ю. О. Станішевський, Г. О. Березова, Л. А. Бондаренко, А. П. Тараканова, Т. С. Ткаченко, Л. Ю. Цветкова, А. С. Шевчук [3].

У роботах цих дослідників також розглядаються питання формування педагогічної майстерності, професійної підготовки хореографа в системі вищої гуманітарної освіти, теорії та методики хореографічної роботи з дітьми,

специфіки хореографічної діяльності, психолого-педагогічних засад теорії формування особистості та її художньо-творчого розвитку.

Ми у дослідженні розглянемо як діти отримують можливість самовираження через танець за допомогою ігрових методів навчання (наприклад, через зображення різних тварин, рослин подібно до того, як наші стародавні предки в ритуальних танцях висловлювали почуття, думки, образи, і звільнялися від страху). У танцювальному залі діти мають можливість висловлювати і зображати задумане, виходячи зі власних вражень, відкидаючи стереотипи, що склалися. Дитячими психологами встановлено, що рання рухова активність має безпосередній вплив на інтелектуальний розвиток дитини.

Виховувати почуття прекрасного – серйозне, благородне завдання. Це почуття ушляхетнює людину, сприяє формуванню її морального вигляду, збагачує її духовний світ, підвищує її культуру. У танці виховується добро, любов, самовідданість, героїзм, єдність душевної та тілесної краси.

Від простого до складного – ось принцип, необхідний навчання дітей танцям. Головне врахувати вікові особливості дитини, її фізичні можливості, музичний слух. Виразне виконання музики спонукає дитину якісно виконувати рухи. Музичні ігри та танці допомагають розвинути емоційність та образність мислення у дитини, почуття ритму, гармонійний слух, відчуття музичної форми, пам'ять. Вирішується відразу кілька завдань: покращуються рухи кожної дитини, діти привчаються рухатися в просторі. Значне місце у роботі займають вправи, що передають уявні дії та образотворчі рухи, при виконанні яких дітям доводиться активувати свою зорову пам'ять, спостережливість. При систематичній роботі дітьми засвоюються різноманітні рухові та музичні навички та вміння, їх рухи стають виразнішими, а музичне сприйняття чіткішим. З'являється прагнення виконувати рух краще, виразніше, правильніше. Музично-рухові ігрові вправи не тільки є необхідним доповненням до ігор і танців, але разом з ними є засобом музично-естетичного виховання.

Гра на уроці хореографії не повинна бути нагородою або відпочинком після нелегкої роботи. Правильно підібрані та організовані у процесі навчання

танці-ігри сприяють умінню працювати, викликають інтерес до уроку, до роботи. Специфіка навчання хореографії пов'язана із постійним фізичним навантаженням. Але фізичне навантаження має бути сумісне з творчістю, з розумовою працею та емоційним виразом. Завдання педагога – виховати у дітях прагнення творчого самовираження, грамотного оволодіння емоціями, розумінню прекрасного [1].

У молодшому шкільному віці діти вже порівняно добре керують своїми рухами, їх дії під музику більш вільні, легкі і чіткі, вони без особливих труднощів використовують танцювальну імпровізацію. Діти у цьому віці доволіно володіють навичками виразного та ритмічного руху. Розвивається слухова увага, найяскравіше виявляються індивідуальні особливості дітей. Вони можуть передати рухами різноманітний характер музики, динаміку, темп, нескладний ритмічний малюнок, змінювати рухи у зв'язку зі зміною частин музичного твору зі вступом. Дітям доступне оволодіння різноманітними рухами. Творча активність дітей розвивається поступово шляхом цілеспрямованого навчання, розширення музичного досвіду, активізації почуттів, уяви та мислення.

Ми у дослідженні виділяли певні види ігор на уроці хореографії.

Ігри-мініатюри. Виразність виконання танців, ритмічних композицій досягається вмінням вільно користуватися рухами плечового пояса, кисті та пальців (напруга та розслаблення м'язів). «Гойдалка», «Вітер і зайчик», «Жайворонок», «Клопай» та ін.

Ігри-перетворення. Виконуються без тексту, вчать відчувати напружений та ненапружений стан м'язів, всього тіла або окремих частин корпусу: ніг, рук, голови, шиї, плечей. «Дерев'яні ляльки», «Квіточка», «Крила літака та м'які подушечки», «Великани та гноми» та ін.

Ігри зі співом. Використовуються у розвиток слухової уваги, швидкості реакції, координації рухів, і навіть створення бодрого і радісного настрою. «Річ-Рач», «Веселі хлопавки», «Лічилка» та ін.

Ігри-потішки. Щоб розвинути у дітей почуття ритму, виразність рухів, фантазію та уяву використовуються потішки. У основі – народні тексти.

Наявність мелодійного та ритмічного початку дозволяє виконувати рухи за змістом тексту у потрібному темпі та ритмі. Одночасно діти вдосконалюють рухові навички: стрибки, пружинний і дробовий крок, підскок, змінний крок, галоп, крок з високим підйомом ніг, легкий стрімкий біг. «Суслик», «Сонечко», «Скок-скок», «Трактори» та ін.

Ритмічні фантазії. Для розвитку у дітей фантазії та гарної постави, координації, удосконалення рухів. «Антошка», «Підробки», «Крапка, кома» та ін.

Як правило ігри йдуть під фонограми улюблених пісень з мультфільмів та дитячих пісень. Це сприяє створенню в дітей віком бадьорого піднесеного настрою, об'єднує єдиним ритмом і темпом дії учасників, підвищує якість руху.

Необхідно зауважити що, як вважав А.С.Макаренко, «створити якийсь ідеальний комплекс ігор, ідеальну модель гри, які можна було б рекомендувати всім дитячим установам, дитячим колективам різного типу, дітям різного віку та на всі часи, неможливо. Ігра стихійна. Вона завжди оновлюється, змінюється, модернізується. Види і сюжети ігор мають і певну стабільність, і динаміку і діалектику, що вічно змінюється. Діти майже завжди самі ставлять собі у іграх мету, самі вибирають кошти й способи їхнього здійснення, самі виробляють ігрові дії, спираючись на умовні правила, що підтримує їх нескінченну творчість».

На уроках хореографії широко використовуються **театралізовані ігри**, об'єднані однією темою. Театралізована гра приносить дитині велику радість та подив, бо у ній закладено витoki творчості: діти приймають керівництво дорослого, не помічаючи його.

Для процесу уроку, уроку-репетиції варто застосовувати ігрову діяльність в будь-якому з періодів (підготовчому, концертному та навчальному), але обсяг ігрового матеріалу та його характер значно змінюються у зв'язку із завданнями на кожному етапі навчання.

На першому році навчання, коли складаються міжособистісні стосунки та система цінностей у колективі, основні ідеї та основи ефективності танцювальної діяльності вихованців досягаються через ігрові технології. Гра використовується

як метод навчання розвитку та виховання. Роль ігор навчання видозмінюється залежно від віку, творчих здібностей дітей і хореографічної підготовки.

Оскільки завдання підготовчого періоду пов'язане з підвищенням загального рівня розвитку фізичних якостей танцюриста, а також розширенням кола його рухових навичок та умінь, поряд зі спеціальними вправами в цьому періоді слід широко використовувати ігри, основною ціллю яких є сприяння розвитку сили, фізичних здібностей (гнучкості, розтяжки, пластичності, координації). Партерська гімнастика - це допоміжна та необхідна складова частина розвитку здібностей у дітей та формування навичок грамотного виконання рухів та формування м'язового скелета людини. Завдяки грі та образному завданню можна перемогти болючі відчуття при напрацюванні гнучкості в спині та суглобах, розтяжок шпагатів та пахової області для придбання високого та легкого танцювального кроку.

Ще одна важлива роль образних ігор при підготовці до концертної діяльності є створення емоційного настрою. Однією з форм, що дозволяє здійснювати психологічну готовність до виступів у системі уроків, є застосування музичних етюдів у формі гри, де в умовах показу закріплюються і вдосконалюються вправи, що розучуються. Такі ігри є своєрідною моделлю для формування у танцюриста певного образу. Це можна назвати тренуванням емоцій, емоційно-художнім вихованням, що допомагає дитині легше перенести ту велику нервову напругу, яка обрушується на неї у відповідальний момент концертного виступу.

Надалі при розучуванні тих чи інших танцювальних номерів, як правило – це масові танці, дитина стикається з проблемою міжособистісного спілкування, а точніше спілкування у парі при передачі заданого образу. За допомогою танцювальних етюдів педагог розкриває той образ, який необхідний для поставленого хореографічного твору або танцювального номера. Він виконує рольову гру, чи інакше кажучи, проживає життя образного героя.

У ході ігор, що включаються в заняття виробляється психологічна відповідність партнерів колективу, яка важлива в умовах масових і сольних

виступах. Правильно побудована система підготовки, в тому числі і із застосуванням образно-ігрових форм, допомагає підвести виконавців до досягнення в потрібний момент найкращої танцювально-фізичної форми, коли відчувається приплив сил, висока працездатність і дуже хороше відновлення навіть, після максимальних навантажень.

Що стосується самого тренувального уроку (у будь-якому з періодів), то залежно від його основного та допоміжного завдання ігри можуть бути зовсім не включені до його змісту, а бути частиною підготовчої, основної або заключної фази уроку.

Дуже важливо включати в заняття спеціальні ігри в розвитку уяви, міміки, пантоміміки, створені для формування дихання, чіткої дикції, інтонації, артикуляції. Такі ігри слід систематизувати відповідно з тематичним планом роботи та використовувати їх при проведенні фізкультхвилин та організаційних моментів.

Однією з головних ознак гри є її добровільність, яка приносить задоволення. Другою ознакою можна назвати її невизначеність, непередбачуваність, імпровізованість, де дитина виявляє винахідливість, кмітливість, творчий початок.

Висновки. Гра має велике значення під час уроків ритміки та хореографії. Це форма діяльності дітей, у якій дитина отримує образи для вирішення нових життєвих завдань, що виникають у пізнанні, у праці, у художній творчості. Опора на гру – це найважливіший шлях включення дітей у навчальну діяльність, спосіб забезпечення емоційного відгуку на виховні впливи та нормальні умови життєдіяльності. Гра занурює дитину в самодослідження, вчить розуміти себе та долати труднощі.

Гра дає чудову можливість зняти напругу, згуртувати колектив дітей. У грі виявляються ті риси характеру дітей, які важко розпізнати під час виконання вправ та танців. Тому кожен педагог повинен мати велику кількість різноманітних, різнопланових ігор, які можна використовувати на уроці залежно від ситуації.

На уроках ритміки гра може носити різний характер: на закріплення пройденого матеріалу; на релаксацію – перемикання уваги, змагальні ігри, де проявляється спритність, винахідливість. Використання ігрових технологій, ігрових навчальних програм, оригінальних завдань дозволяють вирішити одночасно кілька різних завдань: забезпечити психологічне розвантаження учнів, дати їм відомості розвивального та виховного плану, показати практичну значущість теми, що вивчається, спонукати до активізації самостійної пізнавальної діяльності тощо.

Література

1. Бондаренко Л. А. Методика хореографічної роботи в закладах позашкільної освіти. Київ: Музична Україна, 2018. С.23-25.

2. Вільчковський Е.О. Рух і музика. Ігри під музику для дітей. Київ: Музична Україна, 2016. С.78-90.

3. Зубкова Т.І. Засоби ритміки і хореографи у професійній підготовці майбутнього фахівця // Проблеми освіти : наук.-метод. збірник. Київ: Освіта, 2015. С.90-98.

4. Кізім В.В. Хореографічна підготовка як засіб естетичного виховання молодших школярів на уроках фізичної культури // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінниця: Освіта, 2014. С.89-90.

5. Колодницький Г.А. Музичні ігри та ритмічні вправи для дітей: методичний посібник для керівників гуртків. Київ: Знання, 2015. С 67-68.

ТРУДНООЩІ ТА БАР'ЄРИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ: ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

О. П. Ноздрова,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

А. Андрєєва,

здобувач вищої освіти факультету іноземних мов